

LIETUVOS RESPUBLIKOS
2027 METŲ PRIVALOMOJO SVEIKATOS DRAUDIMO FONDO BIUDŽETO RODIKLIŲ
PATVIRTINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
SVEIKATOS DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1343 14, 17 IR 27 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336
11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos 2027 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas (toliau – PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo ir kitų teisės aktų nuostatomis. Šio projekto tikslas – patvirtinti 2027 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) biudžeto pajamas, išlaidas ir numatomus lėšų likučius.

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 14, 17 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Sveikatos draudimo įstatymo projektas) tikslai:

1. užtikrinti optimalų ir efektyvų PSDF biudžeto lėšų naudojimą;
2. pašalinti nepagrįstą ir neefektyvią privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokų lengvatą, kuri iškreipia solidarumo ir socialinio teisingumo principus;
3. užtikrinti didesnę sveikatos draudimo sistemos finansinį tvarumą, didinant PSDF biudžeto pajamas, sudarant galimybę plėtoti gyventojams teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas.

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – Valstybinio socialinio draudimo įstatymas) 11 straipsnio pakeitimo projekto tikslas – suderinti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatas su teikiamo Sveikatos draudimo įstatymo projekto nuostatomis, numatant, kad PSD įmokos mokamos ir nuo ligos išmokų, mokamų iš darbdavio lėšų už dvi pirmąsias ligos dienas.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektus teikia Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija. Įstatymų projektų tiesioginė rengėja – Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

3.1. PSDF biudžeto rodikliai nustatomi priimant Lietuvos Respublikos PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymą. 2027 m. PSDF biudžeto pajamos, išlaidos ir numatomi lėšų likučiai nėra patvirtinti.

3.2. Sveikatos draudimo įstatyme nėra nuostatų, reglamentuojančių papildomų įsipareigojimų (papildomų sąskaitų) pasibaigus biudžetiniams metams priėmimą už faktiškai suteiktą sveikatos priežiūrą (pvz., viršsutartines paslaugas), jei finansinės galimybės leistų. Taip pat nenumatyta galimybė sąskaitas už faktiškai suteiktas asmens sveikatos priežiūros paslaugas (toliau – paslaugos) ar išduotus kompensuojamuosius vaistus ir medicinos pagalbos priemones priimti dalimis (tai aktualu gruodžio mėn., kai baigiamas vykdyti PSDF biudžetas).

3.3. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ligos išmoką dvi pirmąsias kalendorines nedarbingumo dienas moka darbdavys. Vadovaujantis Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 7 punktu, socialinio draudimo įmokos (įskaitant ir PSD įmokas) neskaiciuojamos nuo ligos išmokų, mokamų iš darbdavio lėšų už dvi pirmąsias ligos dienas.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo šių išmokų (pajamų) PSD įmokos buvo mokamos iki 2010 m., t. y. iki tol, kol PSDF biudžeto pajamas sudarė 30 proc. gyventojų pajamų mokesčio. Nuo 2010 m., susiejus PSD įmokas su valstybinio socialinio draudimo įmokų baze, šio pajamų šaltinio neliko.

Sveikatos draudimo įstatyme numatyta, kad nuo kitų Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšomis mokamų išmokų, mokamų pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, iš kurių Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nustatyta tvarka turi būti išskaitomas gyventojų pajamų mokestis, PSD įmokos mokamos (17 straipsnio 9 dalis).

Vertinant šios lengvatos pagrįstumą, buvo analizuojama Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikta informacija apie ligos atvejų bei darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičių ir darbdavio išmokėtų ligos pašalpų sumą 2020–2025 m., buvo atlikti skaičiavimai, leidžiantys išsiaiškinti, kokias galimas papildomas pajamas gautų PSDF biudžetas, jei nuo ligos išmokų, mokamų darbdavio lėšomis už pirmąsias dvi ligos dienas, būtų mokamos 6,98 proc. dydžio PSD įmokos. Apskaičiuota, kad PSDF biudžetas galimai būtų gavęs tokias papildomas pajamas:

- 1) 2020 m. – 3 742 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 997, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 427, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 53 611);
- 2) 2021 m. – 4 257 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 1 007, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 507, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 60 989);
- 3) 2022 m. – 6 396 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 1 259, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 944, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 91 636);
- 4) 2023 m. – 5 956 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 1 063, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 600, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 85 325);
- 5) 2024 m. – 6 559 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 1 052, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 579, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 93 969);
- 6) 2025 m. – 7 540 tūkst. eurų (ligos atvejų skaičius tūkst. – 1 077, darbdavio apmokėtų ligos dienų skaičius tūkst. – 1 678, darbdavio išmokėtų ligos pašalpų suma tūkst. eurų – 108 030).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu nesiūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos, tik patvirtinamos numatomos PSDF biudžeto lėšos.

Sveikatos draudimo įstatymo projektu siūloma:

1) nustatyti galimybę pasibaigus biudžetiniams metams prisiimti papildomus įsipareigojimus (papildomas sąskaitas), pvz., už faktiškai suteiktą sveikatos priežiūrą (viršutartines paslaugas, išduotus vaistus ir pan.), jei bendra metinė suma pagal visus prisiimtus įsipareigojimus, įskaitant papildomus įsipareigojimus, sumažintus fondui grąžintomis lėšomis, už praėjusius biudžetinius metus neviršys praėjusių biudžetinių metų PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymu numatytos bendros išlaidų sumos, sveikatos apsaugos ministro įsakymais skirtos šio fondo rezervo bei viršplaninių pajamų sumos, t. y. jeigu tai leidžia fiskalinės drausmės taisyklės. Tokiu būdu būtų užtikrintas efektyvus PSDF biudžeto lėšų naudojimas, sudarytos geresnės sąlygos, įvertinus turimas PSDF biudžeto lėšas, atsiskaityti su ūkio subjektais, pvz., asmens sveikatos priežiūros įstaigomis, vaistinėmis ir kitais sutartiniais partneriais;

2) numatyti galimybę įsipareigojimus (sąskaitas) už dalį gruodžio mėnesį suteiktų paslaugų ar išduotų kompensuojamųjų vaistų bei medicinos pagalbos priemonių prisiimti dar gruodžio mėnesį. Šiuo pakeitimu siūloma operatyviau atsiskaityti su asmens sveikatos priežiūros įstaigomis ir vaistinėmis. Taip pat, einamaisiais metais apmokėjus dalį gruodžio mėn. sąskaitų, sumažėtų finansinė našta PSDF biudžetui naujų biudžetinių metų pradžioje;

3) apmokestinti ligos išmokas, mokamas darbdavio lėšomis už pirmąsias dvi ligos dienas, ir nustatyti 6,98 proc. PSD įmokos tarifą. Siekiama panaikinti galiojančią lengvatą, kai išmoka mokama darbdavio lėšomis ir nemokamos PSD įmokos. Priėmus Įstatymų projektus, kuriais nustatoma pareiga mokėti PSD įmokas nuo išmokų, mokamų už pirmąsias dvi ligos dienas, būtų suvienodinta PSD įmokų mokėjimo tvarka ir įgyvendintas solidarumo principas, pagal kurį visi ligos išmokų gavėjai turi mokėti PSD įmokas, nepaisant to, iš kokio lėšų šaltinio tas išmokas gauna. Tokiu būdu būtų sprendžiamas teisingumo užtikrinimo ir papildomų pajamų surinkimo į PSDF biudžetą klausimas (įgyvendinus šį keitimą PSDF biudžetas papildomai gautų apie 8 mln. Eur). Papildomos PSDF biudžeto pajamos apdraustiesiems PSD sukuria pridėtinę vertę, t. y. prireikus brangiai

kainuojančio gydymo, jį užtikrina PSD sistema, tad pačiam susirgusiajam sumažinama finansinė našta, kuri galėtų būti neproporcingai didesnė nei sumokamos PSD įmokos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, Sveikatos draudimo įstatymo ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas ir Sveikatos draudimo įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai bei korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų priėmimas užtikrins nenutrūkstamą sveikatos priežiūros išlaidų apmokėjimą PSDF biudžeto lėšomis.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo, Sveikatos draudimo įstatymo ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Sveikatos draudimo įstatymo projektu taip pat siekiama įgyvendinti Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2026 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. XV-1157, 118 punkto nuostatą – gerinti mokesčių sistemos efektyvumą, skaidrumą ir socialinį teisingumą, taip pat 122 punkto nuostatą – siekti Europos Sąjungos lygmeniu susitarimo dėl esminių mokesčių principų, mokesčių dydžių ribų ir bendros lengvatų bei išimčių politikos, taip užkardant paskatas mokesčiai migracijai, mokesčių vengimui ir pinigų plovimui.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus teikiamus PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo ir Sveikatos draudimo įstatymo projektus, nereikės priimti naujų, keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių teisės aktų.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas ir Sveikatos draudimo įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Juose neapibrėžiamos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas ir Sveikatos draudimo įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymo lydimųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Įstatymams įgyvendinti įstatymų lydimųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Informacija apie valstybės biudžeto lėšas ateinančiais biudžetiniais metais pateikiama pridedamuose prognozuojamų PSDF biudžeto pajamų, išlaidų ir lėšų likučių 2027–2029 metais paaiškinimuose.

Prognozuojama, kad įgyvendinus siūlomus įstatymų pakeitimus, PSDF biudžetas per metus papildomai galėtų gauti apie 8 mln. Eur pajamų, jei nuo ligos išmokų, mokamų darbdavio lėšomis už pirmąsias dvi ligos dienas, būtų mokamos 6,98 proc. dydžio PSD įmokos.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto ir Sveikatos draudimo įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai projektų žodžiai: „sveikatos draudimas“, „biudžetas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas susijęs su Lietuvos Respublikos 2027–2029 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektu (juo siūloma patvirtinti ateinančių metų valstybės biudžeto įmokos, mokamos PSDF biudžetui už vieną valstybės lėšomis PSD draudžiamą asmenį, dydį eurai ir PSDF biudžetui tenkančią asignavimų limito dalį) ir Lietuvos Respublikos valstybės socialinių fondų biudžetų 2027 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu (juo siūloma nustatyti ateinančių metų planuojamas surinkti ir pervesti į PSDF biudžetą Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų administruojamų PSD įmokų sumas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo veiklos sąnaudų, susidarantių dėl PSD įmokų surinkimo ir pervedimo į PSDF biudžetą, kompensacijos dydį procentais).

Pažymime, kad PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte, atsižvelgiant į teikiamus Sveikatos draudimo įstatymo ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projektus, 4 000 tūkst. Eur padidinta dirbančiųjų PSD įmokų suma, numatyta Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos¹.

PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2026 m. rugsėjo mėn. paskelbtas Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijas.

2027 m. PSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto ir Sveikatos draudimo įstatymo projekto (išskyrus jo 2 straipsnį) įsigaliojimo data – 2027 m. sausio 1 d., o Sveikatos draudimo įstatymo projekto 2 straipsnio ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo projekto įsigaliojimo data – 2027 m. liepos 1 d.

Prognozuojamų PSDF biudžeto pajamų, išlaidų ir lėšų likučių 2027–2029 metais paaiškinimai pridedami.

¹ TAIS reg. 2026 m. spalio 7 d., Nr. 26-13060.